

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa B. O.

przeciwko C. Spółce z o.o. w A.

o ustalenie wypadku przy pracy,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 14 września 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle

z dnia 28 maja 2021 r., sygn. akt III Pa 14/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle wyrokiem z dnia 28 maja 2021 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwaną C. Sp. z o.o. w A. od wyroku Sądu Rejonowego w Jarosławiu z dnia 25 lutego 2021 r., ustalającego, że zdarzenie z dnia 15 lutego 2018 r., w wyniku którego śmierć poniósł (mąż powódki B. O.) G. O., było wypadkiem przy pracy.

Pozwana C. Sp. z o.o. w A. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 28 maja 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 3 ust. 1 ustawy

z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz § 13 ust. 1 pkt 2 i § 13 ust. 2 pkt w związku z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2000 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy ręcznych pracach transportowych oraz innych pracach związanych z wysiłkiem fizycznym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparty skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to jest art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Deklarowane przez siebie istotne zagadnienie prawne skarżąca zawarła w pytaniach: a) czy śmierć młodego i wydawałoby się zdrowego człowieka z powodu niewydolności mięśnia sercowego spowodowanej zawałem może zostać uznana za wypadek przy pracy? b) czy przyczyną zewnętrzną wypadku przy pracy stanowiącą współprzyczynę w stosunku do samoistnej przyczyny wewnętrznej (schorzeń kardiologicznych) mogą być normalne warunki świadczenia pracy, nawet gdy świadczona praca wymaga wysiłku fizycznego i jest świadczona w nietypowych okolicznościach (np. w pozycji klęczącej z uniesionymi rękoma)?

Skarżąca przedstawiła równocześnie poglądy judykatury dotyczące wykładni użytego w art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej sformułowania „wywołane przyczyną zewnętrzną” oraz podkreśliła między innymi, że opowiada się za tym poglądem odnoszącym się do zbiegu zewnętrznej i wewnętrznej przyczyny wypadku, który dopuszcza możliwość zakwalifikowania jako wypadku przy pracy doznanych przez pracownika zmian w narządzie wewnętrznym o charakterze schorzenia samoistnego pod warunkiem, że w stanie faktycznym sprawy zostaną stwierdzone szczególne, nadzwyczajne okoliczności towarzyszące świadczeniu pracy. Wykonywanie zwykłych czynności nie może być natomiast uznane za zewnętrzną przyczynę wypadku przy pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października

2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN, 2002, nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03; z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Wypada również dodać, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Przede wszystkim Sąd Najwyższy zauważa bowiem, że problem wykładni art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej był już wielokrotnie przedmiotem jego rozważań, także w odniesieniu do przyczyny zewnętrznej zdarzenia jako jednego z elementów definiujących wypadek przy pracy. Uzasadnienie ocenianego wniosku również wyraźnie wskazuje na to, że skarżąca w istocie nie ma wątpliwości, jak interpretować to pojęcie. Prawdłowo bowiem przywołuje poglądy judykatury dotyczące spornej w sprawie przyczyny zewnętrznej zdarzenia, słusznie też opowiada się za dominującym w orzecznictwie stanowiskiem, zgodnie z którym wykonywanie zwykłych, codziennych obowiązków w warunkach typowych dla danego stanowiska pracy - przy uwzględnieniu indywidualnych predyspozycji zdrowotnych pracownika - może jedynie wyjątkowo stanowić dla niego nadmierne obciążenie i stać się zewnętrzną przyczyną zdarzenia (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 lipca 1991 r., II PRN 3/39, OSP 1992, nr 11-12, poz. 263; z dnia 25 października 1994 r., II URN 38/94, OSNAPiUS 1995, nr 4, poz. 52; z dnia 21 maja 1997 r., II UKN 130/97, OSNAPiUS 1998, nr 7, poz. 219; z dnia 30 czerwca 1999 r., II UKN 22/99, OSNAPiUS 2000, nr 18, poz. 696; z dnia 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, OSNAPiUS, nr 20, poz. 760 i z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 419/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 136). Dlatego wykonywanie zwykłych czynności (normalny wysiłek, normalne przeżycia psychiczne) przez pracownika, który doznał pogorszenia stanu zdrowia w czasie i miejscu wykonywania zatrudnienia, nie może być uznane za zewnętrzną przyczynę wypadku przy pracy. Musi więc wystąpić szczególna (nadzwyczajna, nietypowa) okoliczność w przebiegu pracy, aby takie zaostrzenie procesu chorobowego mogło być uznane za skutek przyczyny zewnętrznej zdarzenia wypadkowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lutego 1996 r., II PRN 2/96, OSNAPiUS 1996, nr 17, poz. 252; z dnia 16 kwietnia 1997 r., II UKN 66/97, OSNAPiUS 1998, nr 2, poz. 53; z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 407/97, OSNAPiUS 1998, nr 21, poz. 644; z dnia 25 stycznia 2000 r., UKN 347/99, OSNAPiUS 2001, nr 11, poz. 395 i z dnia 4

października 2000 r., I PKN 70/00, OSNAPiUS 2002, nr 11, poz. 262). Taką szczególną okolicznością może być na przykład wyjątkowy, nadmierny wysiłek fizyczny związany z pracą trwającą dłużej niż dopuszczalny limit godzin (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 1968 r., PR 449/67, OSNCP 1968, nr 12, poz. 216), wykonywanie pracy przez pracownika przemęczonego dotychczasową jej intensywnością i rozmiarem oraz brakiem możliwości odpoczynku w dłuższym okresie czasu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1999 r., II UKN 22/99, OSNAPiUS 2000, nr 18, poz. 696). Równocześnie jednak skarżąca zdaje się nie dostrzegać, że przyjęcie tezy o istnieniu związku przyczynowego między rodzajem wykonywanej pracy i warunkami, w jakich jest ona świadczona, a gwałtownym pogorszeniem stanu zdrowia pracownika może mieć uzasadnienie w materiale dowodowym sprawy (w szczególności opinii biegłych lekarzy odpowiednich specjalności), analizowanym w kontekście posiadanej przez biegłych wiedzy medycznej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 8 lipca 1994 r., II PRN 4/94, OSNAPiUS 1994, nr 9, poz. 146; z dnia 8 listopada 1994 r., II PRN 6/94, OSNAPiUS 1995, nr 10, poz. 122; z dnia 29 stycznia 1997 r., II UKN 70/96, OSNAPiUS 1997, nr 18, poz. 357; z dnia 8 sierpnia 1999 r., II UKN 74/99, OSNAPiUS 2000, nr 19, poz. 731).

Z taką sytuacją mamy zaś do czynienia w okolicznościach faktycznych ustalonych w sprawie przez Sądy *meriti*, z których jednoznacznie wynika, że praca wykonywana przez męża powódki w dniu, w którym nastąpiło sporne zdarzenie, miała charakter nadzwyczajny, gdyż wykonywał on czynności wymagające znacznie większego niż na co dzień wysiłku fizycznego, biorąc udział w usuwaniu awarii i dokonując w tym celu wymiany ciężkich elementów instalacji, z których każdy ważył 22 kg. Czynności te, wykonywał w pozycji klęczącej, przy czym nie były to czynności dorywcze, ponieważ wymiana pierwszej rury trwała 4 godziny, a po przerwie nastąpiła wymiana następnej. Na podstawie opinii biegłych, w tym opinii zespołu biegłych Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi, Sądy ustaliły z kolei, że zdarzenie, któremu uległ mąż powódki, zostało wywołane czynnikiem zewnętrznym, to jest koniecznością wykonania nadmiernego wysiłku, w końcowym etapie z przewagą komponenty statycznej, w niewygodnej pozycji, który spowodował

wystąpienie nagłego zatrzymania krążenia, następnie obrzęk płuc, a w rezultacie ostrą niewydolność krążeniowo-oddechową, co doprowadziło do zgonu.

Jak się więc zdaje, skarżąca, sugerując występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni art. 3 ust. 1 ustawy wypadkowej, w istocie podejmuje niedopuszczalną w postępowaniu kasacyjnym próbę podważenia dokonanej przez Sąd drugiej instancji oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych. Wskazuje na to zresztą nie tylko treść sformułowanych przez skarżącą pytań, nazwanych przez nią istotnym zagadnieniem prawnym, które nie mieszczą się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, ale także ten fragment uzasadnienia wniosku, w którym skarżąca wprost usiłuje podważyć poczynione w sprawie ustalenia faktyczne i zastąpić je własnymi. Tymczasem z mocy art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić te ustalenia w ramach rozpatrywania podniesionych w skardze zarzutów kasacyjnych.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[as]